

Kryzys: Pułapka czy szansa?

pod redakcją naukową
Marii Jankowskiej i Małgorzaty Starzomskiej

Kraków 2011

Recenzent

Prof. dr hab. Maria Ryś (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego)

© Copyright by Maria Jankowska, Małgorzata Starzomska, Kraków 2011

Printed in Poland

Projekt okładki: Artur Endler

ISBN 978-83-60958-85-8

Nakład 100 egz.

Wydawnictwo Naukowe „Akapit”, Kraków
tel./fax (012) 280-71-51; www.akapit.krakow.pl
e-mail: wn@akapit.krakow.pl

SPIS TREŚCI

Przedmowa	7
------------------------	---

Rozdział I. Przelomowe etapy w życiu człowieka

Małgorzata Tatała, Czesław Walesa

Uczucia jako zasoby i dynamizmy napędu życiowego w okresie dorastania i okresie młodzieńczym	11
--	----

Izabela Tudek

Kryzys tożsamości w okresie dorastania.....	29
---	----

Tadeusz Wieszczyk

Kryzys wieku średniego	35
------------------------------	----

Małgorzata Starzomska

Spełnienie czy rozpacz? Rozwiązanie kryzysu starości.....	45
---	----

Rozdział II. Kryzys duchowości i wartości

ks. Dariusz Buksik SDB

Kryzys duchowości człowieka.....	63
----------------------------------	----

Maria Jankowska

Kryzys nadziei.....	73
---------------------	----

ks. Józef Pierzchalski SAC

Realizm duchowy.....	83
----------------------	----

Sławomir Sobczak

Kryzys intelektu, czy zawołowanej ideologii?.....	91
---	----

Ewa Zasępa

Religijność i duchowość w życiu osób niepełnosprawnych i ich rodzin	99
---	----

Rozdział III. Kryzys postaw wobec człowieka i jego problemów

Patrycja Jurkiewicz

„Nadzieja umiera ostatnia”. Cienie i blaski życia rodziców dzieci niepełnosprawnych intelektualnie	123
--	-----

ks. Józef Pierzchalski SAC

Przeżywanie kryzysu z perspektywy Chrześcijaństwa	139
---	-----

<i>Stanisław Pużyński</i>	
Kryzys koncepcji choroby psychicznej.....	141
<i>Marek Smulczyk</i>	
Piętno, uprzedzenie, dyskryminacja i stygmatyzowanie – błędne koło współczesności.....	145
<i>Małgorzata Starzomska</i>	
<i>Danse macabre</i> : O socjokulturowej fascynacji anoreksją	155
<i>Ryszard Tadeusiewicz</i>	
Kryzys człowieka w świecie mediów	171

Rozdział IV. Kryzys instytucji społecznych

<i>Maria Jankowska</i>	
Oblicza transformacji społeczno-kulturowej a kryzys małżeństwa i rodziny polskiej.....	189
<i>Jarosław Michalski</i>	
Kilka uwag o kryzysie szkoły	201
<i>Tomasz Rowiński, Marek Gągolewski</i>	
Internet a kryzys.....	211

Rozdział V. Kryzys rozwiązywania sytuacji kryzysowych

<i>ks. Józef Pierchalski SAC</i>	
Bezradność wobec namiętności	227
<i>Irena Pospiszył</i>	
Syndrom ofiary – uniwersalność i trwałość statusu ofiary	239
<i>Maryla Sawicka</i>	
Depresja wyjściem z kryzysu.....	247
<i>Włodzimierz Strus</i>	
Wypalenie – kryzys zawodowy	257
<i>Sławomir Ślaski</i>	
Kryzys psychologiczny a uzależnienie od substancji psychoaktywnych.....	269
Zamiast zakończenia	281
Biogramy autorów.....	295

Przedmowa

Kryzys wydaje się być obecnie jednym z najczęściej używanych pojęć. Wystarczy wejść w kontakt z jakimkolwiek środkiem „masowego przekazu”, aby zostać skonfrontowanym z takim czy innym zdarzeniem, poglądem, stanowiskiem czy ideologią, które według dziennikarzy lub naukowców zasługują właśnie na miano „kryzysowych”. Słowo „kryzys” w tym ujęciu posiada wyłącznie konotację negatywną. Tymczasem w „Podręcznym Słowniku Wyrazów Obcych” pod redakcją J. Tokarskiego można przeczytać następującą definicję tego pojęcia, będącą tłumaczeniem jego greckiego desygnatu *krisis*: „punkt zwrotny w chorobie, decydujący moment szczególnie w tragedii, czas zagrożenia, punkt kulminacyjny” (1980, s. 404). W języku potocznym słowo „kryzys” służy do określenia różnych sytuacji, których wspólnym mianownikiem jest aspekt zagrożenia; tak więc mówi się o kryzysie wartości, kryzysie rodziny, kryzysie finansów, kryzysie tożsamości, kryzysie autorytetu, kryzysie w stosunkach między Wschodem a Zachodem, czy kryzysie w rozmowach między strajkującymi lekarzami i pielęgniarkami a rządem. Tutaj, w przeciwieństwie do oryginalnego, greckiego desygnatu pojęcia, wyraźnie pojawia się jego pejoratywna konotacja, a mianowicie poczucie zagrożenia. Można by się zatem zastanawiać, czy wymienione dwa ujęcia terminu „kryzys” są wzajemnie sprzeczne, czy też może stanowią dwa różne, choć dopełniające się wzajemnie aspekty jednego zjawiska? Według B. Pileckiej (2004) kryzys psychologiczny rozpoczyna się wtedy, kiedy człowiek nie może rozwiązać jakiegoś trudnego problemu, gdyż nierozwiązany problem wywołuje napięcie, niepokój i poczucie dyskomfortu psychicznego. Wówczas samo-poczucie psychiczne człowieka stanowi odzwierciedlenie jego reakcji na sytuację trudną (Pilecka 2004). Kryzys psychologiczny jest pewnym momentem rozstrzygającym, który wymusza na jednostce zmiany dotychczasowych reguł działania. Człowiek niezadowolony z jakiegoś stanu rzeczy wywołanego przez jego bliższe lub dalsze otoczenie, postanawia podjąć aktywność zmniejszającą poczucie dyskomfortu. Kryzys jest więc punktem zwrotnym, przełomowym, w którym rozstrzyga się dalszy kierunek rozwoju człowieka. Człowiek może wykorzystać tę trudną sytuację do znalezienia nowego sposobu rozwiązania problemu, dokonując zmian na lepsze i przyczyniając się tym samym do rozwoju własnej osobowości. O tym, czy kryzys zakończy się pozytywnie czy też nie, decyduje głównie to, w jaki sposób człowiek do niego podchodzi oraz to, w jaki sposób rozwiązuje go (i czy w ogóle rozwiązuje). Dużą rolę

odgrywają tutaj czynniki pozawolitionalne takie, jak na przykład: stan psychiczny osoby doświadczającej kryzysu czy udzielane jej wsparcie społeczne.

Kryzys może dotyczyć także całych społeczności, instytucji, wartości, ale i wówczas nie traci swoich głównych właściwości, głównie tej, że w dużej mierze od samych ludzi zależy, jak potraktują to swoiste „tąpnięcie” w pewnej sferze życia w wymiarze globalnym. Wyrażanie niezadowolenia z wielu aspektów życia, także bardzo wyraźne w Polsce, świadczy o biernym podejściu do rzeczywistości, która przecież zawsze jest możliwa do modyfikacji i my sami możemy mieć w tym swój udział.

Książka, którą chcemy zaproponować Czytelnikom, podejmuje temat kryzysu w różnych współczesnych kontekstach. Jedno jest pewne, że autorzy tekstów zamieszczonych w niniejszej książce, nie pozostali bierni w obliczu wielu problemów człowieka i nieprawidłowości świata, gdyż dokonując wnikliwej, a niekiedy nawet bardzo odważnej analizy zjawiska, wskazują jednocześnie na alternatywę, jak pokonać konstruktywnie to, co może niepokoić i wydawać się pułapką dla współczesnego człowieka.

Maria Jankowska, Małgorzata Starzomska

Bibliografia

- Pilecka, B. (2004). *Kryzys psychologiczny*. Kraków: Barbara Pilecka i Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.
- Tokarski, J. (red.) (1980). *Podręczny Słownik Wyrazów Obcych*. Warszawa: PWN.